

Pilarin Minguell Pont

Actriu,
locutora radiofònica
i periodista

Joan Francesc Dalmau Llagostera

Il·lustracions d'Ester Gasol Dea

on són?
les dones?
t a r g a r i n e s

Pilarin Minguell Pont (Tàrrrega, 04/12/1926)

Actriu, locutora radiofònica i periodista

Minguell va cursar els estudis bàsics a Tàrrrega. En arribar la guerra, i mentre aquesta dura, acaba els estudis a l'Institut Politècnic.

A la dècada dels 40, Minguell pertany al Frente de Juventudes participant en l'equip de bàsquet. A finals de la dècada dels 40 deixa l'esport definitivament.

El 1950 es funda l'Agrupació Artística Thespis. Minguell va ser una de les actrius de major projecció de l'agrupació.

La vida laboral de Minguell comença el 1951 quan entra a treballar a les oficines de la Delegació Nacional de Sindicatos.

Minguell i Ramon Puiggené van posar la veu a la primera emissió de Ràdio Tàrrrega el 20 d'octubre de 1954: "Aqui, Ràdio Tàrrrega". L'any 1955, Minguell es casa amb Madern, escriptor i periodista, i decideixen anar a viure a Lleida.

Madern va ser un destacat impulsor del Teatre de Càmera i l'Orfeó Lleidatà. En aquestes agrupacions, Minguell va representar algunes obres amb gran èxit de públic i de crítica, dirigides pel mateix Madern, que van escandalitzar i causar un gran impacte entre el públic. El 1957 emigren a París. Als inicis en Madern treballa de vigilant de nit i ho compagina amb l'escriptura i les classes d'espanyol; Minguell treballa en el servei de la llar; així mateix, els treballs d'en Madern eren simultanis amb l'assistència de Minguell a l'Escola de Teatre del Teatre Nacional de França.

Madern escrivia petites obretes que ella representava, i per una d'aquestes, Confidencias, mostra interès el director del Teatre Nacional de França, que l'adapta i tradueix al francès. André Camps, cap de la secció España de la Radio Difusión Francesa (RTF), s'interessa per l'estrena d'aquesta obra i proposa a Madern retransmetre-la per Ràdio París. Des d'aleshores, el destí de Madern i Minguell queda lligat a la ràdio de la capital de França.

En la seva etapa a Ràdio París, Minguell posa la veu als encapçalaments i les piques dels noticiaris en les retransmissions a l'exterior, col·labora i participa en programes culturals i literaris, d'entreteniment i de tertúlies i actua en alguna obra de ràdio teatre, dins una trajectòria de vint-i-cinc anys ininterromputs. La seva veu és escoltada, no només pels espanyols i espanyoles, sinó també a tot Amèrica llatina i per l'emigració espanyola de bona part d'Europa. Per això, es pot considerar la veu de Minguell com una de les més (si no la que més) escoltades per un major nombre d'audiència en la història targarina. Minguell deixà Ràdio París l'any 1983 per tornar al Talladell primer, Barcelona després i finalment a la ciutat on va néixer, Tàrrrega.

On són les dones?

t a r g a r i n e s ■

On són les dones targarines? és un projecte que vol donar a conèixer dones de Tàrraga que, tot i haver tingut una vida professional i personal plena d'èxits, s'han mantingut en l'anonimat. Aquesta col·lecció vol reconèixer els seus mèrits i donar-les a conèixer.

Pilarin Minguell Pont

Actriu
locutora radiofònica
i periodista

Tàrrrega, 4/12/1926

Pilarin va néixer el 4 de desembre de 1926 a Tàrrrega. En aquells anys per a les dones encara era més difícil que ara ser reconegudes professionalment. Pilarin va destacar de ben jove com a actriu i va culminar la seva trajectòria com a locutora a

Ràdio Paris. La seva veu va ser escoltada durant anys per milers de persones i va conèixer personatges importantíssims del món de la cultura.

Va estudiar a Tàrraga. A la dècada dels 40, Minguell practica diferents esports, sobretot bàsquet i tennis taula. El 1950 es funda l'Agrupació Artística Thespis en la qual actua. La seva primera feina va ser el 1951 a les oficines de la Delegación Nacional de Sindicatos.

Pilarin amb en Ramon Puiggené van posar la veu a la primera emissió de Ràdio Tàrraga el 20 d'octubre de 1954: "Aquí, Ràdio Tàrraga".

L'any 1955, Minguell es casa amb Josep M. Madern, escriptor i periodista, i van a viure a Lleida. La Pilarin hi va representar algunes obres amb gran èxit dirigides per Madern. El 1957 emigren a París. Al principi en Madern treballa de vigilant de nit; Minguell treballa en el servei de la llar.

Madern escrivia petites obres que ella representava. Una d'aquestes, Confidències, va ser retransmesa per Ràdio Paris. Des d'aleshores, el destí de Madern i Minguell queda lligat a aquesta ràdio. Minguell deixà Ràdio Paris l'any 1983 per tornar al Talladell primer, Barcelona i finalment va tornar a la ciutat on va néixer, Tàrraga, amb Madern.

Pilarín

Minguell

Pont

Hola, sóc la Pilarin. Em fa molt feliç que estiguis llegint aquest llibre. Així et podré explicar moltes coses! Vaig néixer a Tàrrega l'hivern de 1926. El meu pare es deia Josep i era l'encarregat a Tàrrega de l'empresa d'autobusos Alsina Graells. La meua mare era del Talladell i es deia Rosenda. Per això, tot i que vivia a Tàrrega, sovint anava al Talladell a veure la padrina.

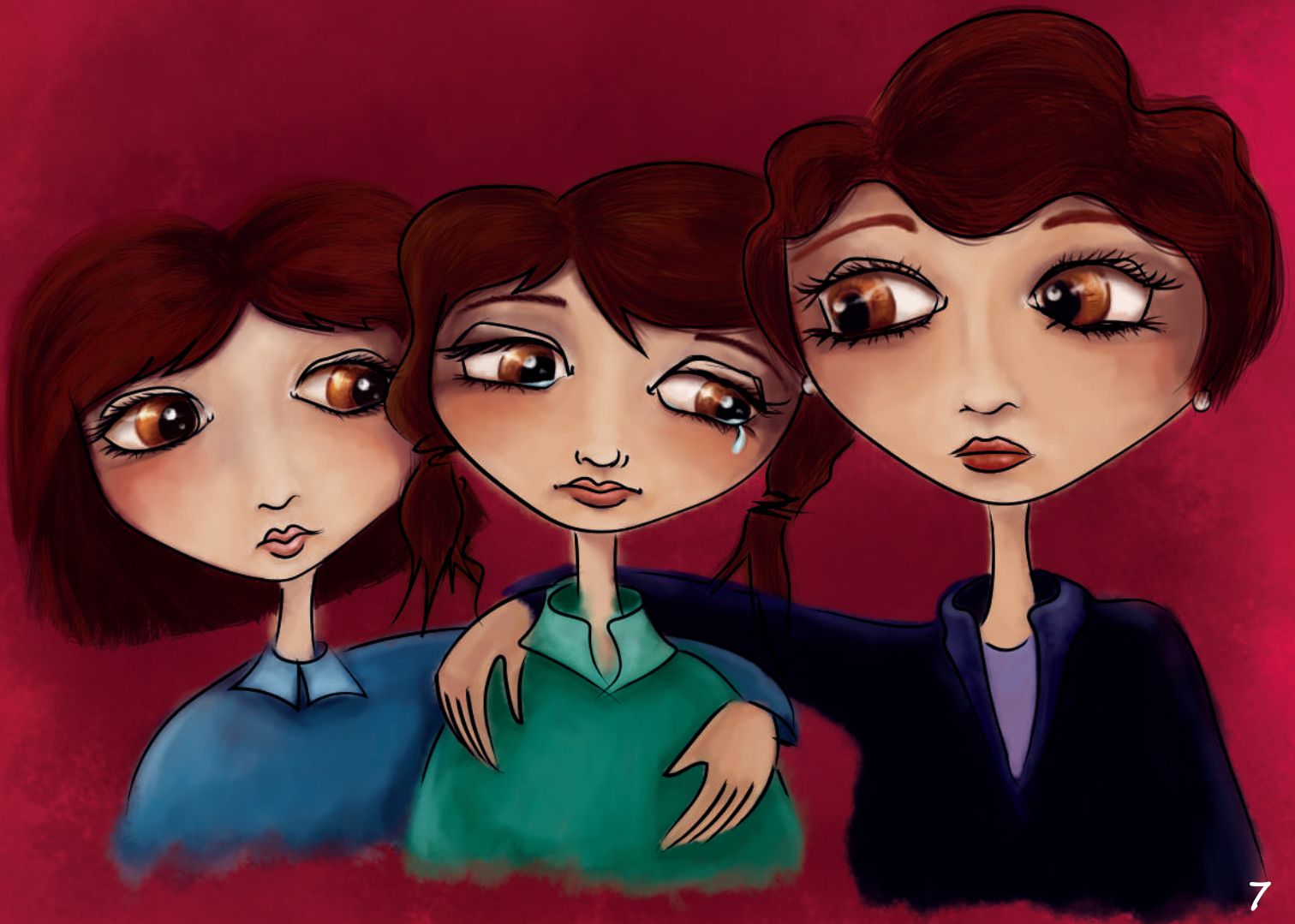

~~CATALÀ~~

Només tenia deu anys quan el general Franco es va alçar contra la República. Als dos bàndols van morir milers de persones. Franco, ajudat per Hitler i Mussolini, en va sortir vencedor i va imposar una dictadura militar. Fins i tot va prohibir l'ús del català.

Els anys que van venir després de la guerra, la pobresa es va estendre pertot arreu. La gent amb

prou feines en tenia per a menjar. A sobre, l'any 1946 el meu pare va tenir un accident i va morir. No cal que us digui que vaig estar trista molt de temps. Però per sort tenia la companyia de la mare i de la meua germana Maria. Gràcies a elles vaig anar recuperant el somriure.

El pare em va encomanar el gust per l'esport i la lectura. No us ho creureu, però em va ensenyar a nedar en sec! Jo em posava estirada damunt d'un tamboret i movia braços i cames seguint les seves indicacions.

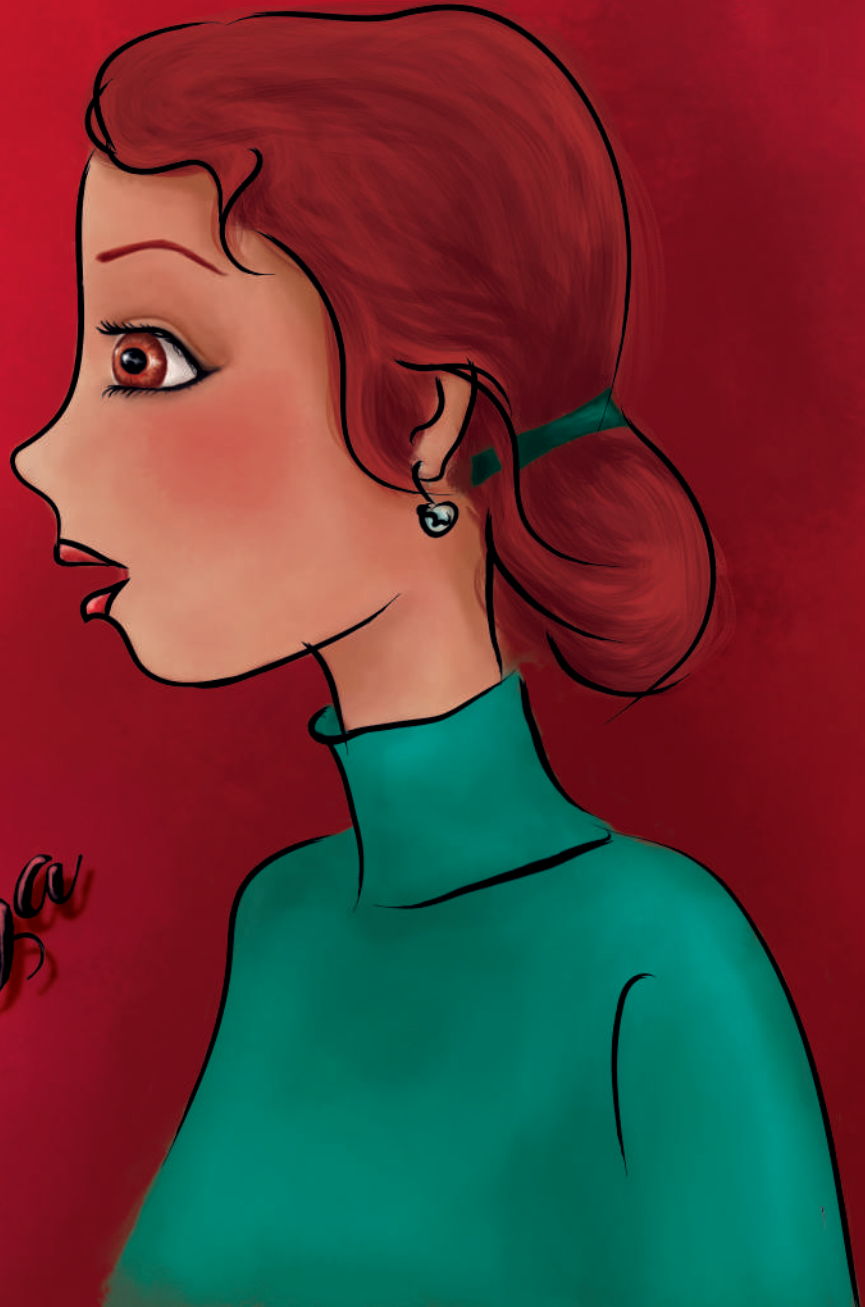

El bàsquet era l'esport que més m'agradava i hi jugava amb l'equip del Tàrrrega. (El 18 d'agost de 1944 va ser un dia rodó: al matí, vam quedar campiones de bàsquet al campionat provincial. I a la tarda vaig guanyar el campionat provincial de tennis taula.)

Les meves aficions van canviar després d'apuntar-me a la secció artística i literària de l'Ateneu targarí. Allí vaig descobrir el teatre i es va convertir en la meva passió. Vaig actuar per primera vegada el 1948. L'Ateneu era ple a vessar. Jo espiava de darrere la cortina de l'escenari. En veure tant públic em tremolaven les cames, però actuant era feliç. Amb uns amics i amigues vam crear l'Agrupació Artística Thespis.

*Ràdio
Tàrrrega*

Gràcies als meus dots d'actriu, quan es va fer la primera emissió de Ràdio Tàrrrega em van demanar de posar-hi la veu juntament amb en Ramon Puiggené. Va ser molt emocionant. Llavors no sabia que la ràdio acabaria sent tan important a la meua vida.

PERQUÈ US FEU UNA IDEA DE QUINA ERA LA SITUACIÓ DE LES DONES QUAN PILARÍN ERA JOVE, US EXPLICO AQUESTA ANÈCDOTA D'UNA POETA ESPANYOLA. ES VEU QUE UN AMIC DE LA FAMÍLIA ELS VA ANAR A VISITAR QUAN LA FUTURA POETA ERA PETITA I VA PREGUNTAR ALS SEUS GERMANETS QUÈ VOLIEN SER DE GRANS. ELLA VA DIR QUE VOLIA SER CAPITÀ DE VAIXELL I AQUELL HOME, QUE NOMÉS HAVIA FET LA PREGUNTA PENSANT EN ELS NENS, LI VA RESPONDRE QUE LES NENES NO EREN RES. IMAGINEU-VOS, QUIN DISBARAT! SORT QUE ELLA NO EN VA FER CAS I ES VA CONVERTIR EN UNA DE LES POETES MÉS IMPORTANTS DE LA GENERACIÓ DEL 27.

ES DEIA CONCHA MÉNDEZ.

Vols escoltar la Concha Méndez
i saber més de la seva vida?

La meua primera feina va ser com a administrativa. En un viatge de feina a Cervera vaig conèixer en Josep M. Madern i me'n vaig enamorar. Quan m'hi vaig casar ens en vam anar a viure a la capital lleidatana. Allí ell, a més de treballar a Ràdio Lleida, va fundar El Teatre de Càmera. Va dirigir algunes obres en què jo actuava i que van tenir força èxit. La representació d'El zoo de cristal i sobretot la d'El viajero de Forceloup, va escandalitzar una part del públic. El bisbe mossèn del Pino, que tenia fusta de censor, era un dels que ens anava en contra. Però, en canvi, el pare jesuïta Joan Gabernet (director del cine Fòrum) ens donava suport. La ciutat es va dividir en partidaris i detractors que escrivien cartes al diari dient-hi la seva. La polèmica va ser tan sonada que, després de molt temps, per referir-se a fets del passat es deia: "Això va ser abans del Viajero de Forceloup."

*Visca
els nuvis!*

Visca!

El règim de Franco no parava de fer-nos la gaitza amb la censura i jo volia dedicar-me professionalment al teatre. Així que típs d'aquell ambient asfixiant, el 1957 vam decidir marxar a França. En arribar a París vaig apuntar-me a una escola de teatre que depenia del Teatre Nacional Popular i que tenia molt bons professors.

Paris

Lleida

Els inicis a París van ser difícils. En Madern es guanyava la vida fent de guarda de nit en un garatge i jo treballava com a empleada de la llar. Vam passar per diferents feines, però sempre treia temps per al teatre. L'èxit obtingut en les obres que vaig representar a l'ambaixada d'Espanya i a la Biblioteca Espanyola em feien tenir esperances de convertir-me en actriu professional. Arran de la representació d'una obra de Madern, André Camps, cap de la secció España de la Radio Difusión Francesa (RTF) va proposar de fer-nos una entrevista a la ràdio en la qual jo vaig interpretar un resum de l'obra. Li va agradar molt. Allò va ser la llavor perquè poc després treballéssim a Ràdio París.

Madern explica com
vam entrar a Ràdio París

A Ràdio Paris vam posar la veu als encapçalaments dels noticiaris i, a poc a poc, vam anar fent més coses. En Madern feia entrevistes, reportatges i crítiques de llibres.

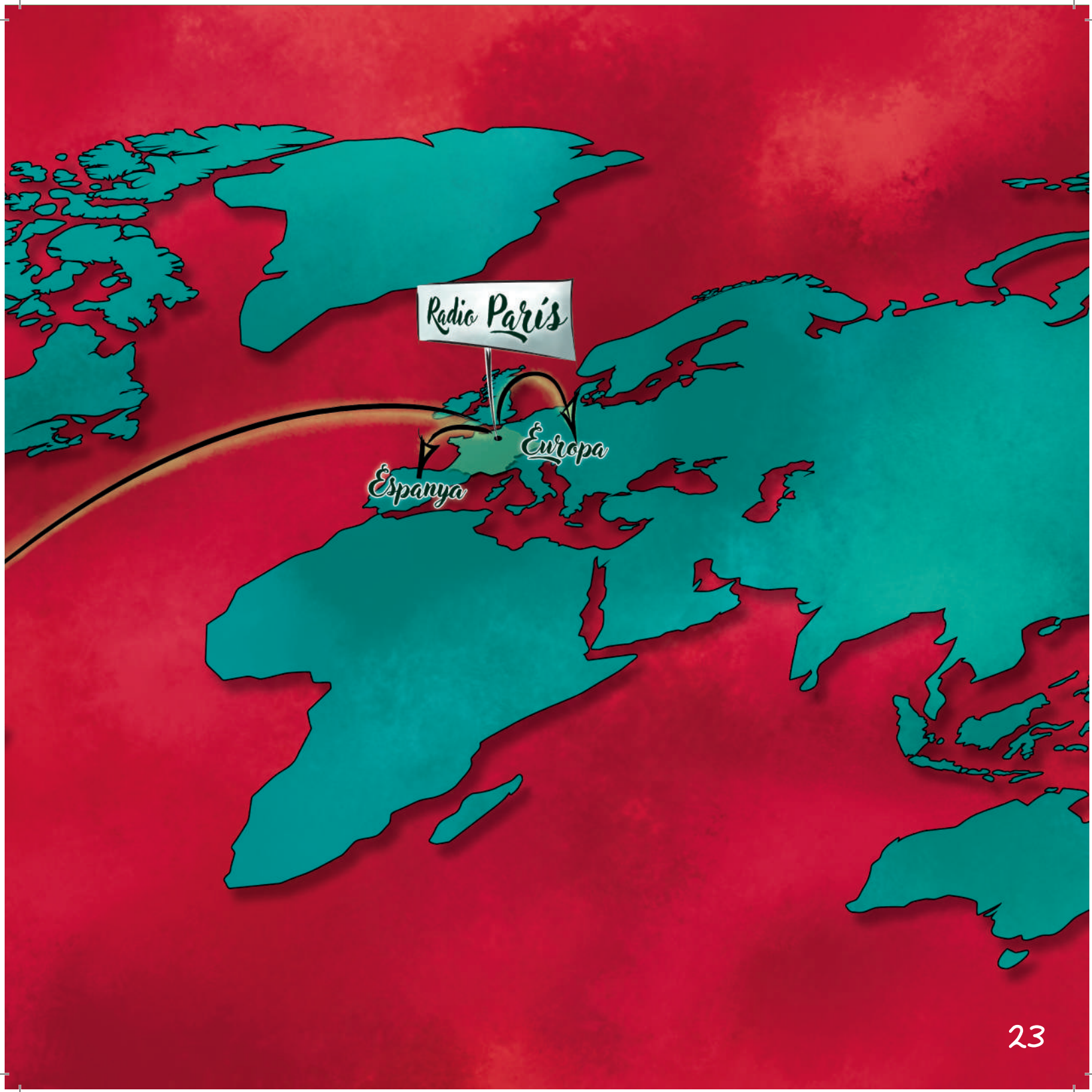

Jo col·laborava i participava en programes culturals i literaris,
en tertúlies i en espais d'entreteniment.

Ràdio París era l'emissora de la llibertat i tenia una gran importància. Era escoltada a Espanya, Amèrica Llatina i bona part d'Europa per tota la gent que volia informar-se de debò gràcies a una ràdio lliure. Per això hi ha qui diu que la meua ha estat la veu targarina més escoltada de la història.

En els vint-i-set anys que vam ser a Ràdio París, vaig obtenir el diploma de periodista, vaig treballar al costat de persones tan importants com Adelita del Campo i vaig relacionar-me amb escriptors i pensadors de renom internacional.

Només anomenaré aquells amb qui vam tenir més relació, especialment Mario Benedetti, però també Julián Antonio Ramírez, Salvador Bacarisse, Mario Vargas Llosa i José Luis López Álvarez, entre altres. A l'escola de teatre de París vaig conèixer el dramaturg Manuel Montoro.

El 1975 va morir Franco, però fins al 1983 no vam decidir que era hora de tornar a casa definitivament. Ràdio París em va fer un emotiu homenatge de comiat. En arribar a Catalunya ens vam instal·lar a Barcelona. D'aleshores ençà em vaig dedicar a ajudar en Madern en la seva carrera literària. En aquell temps, recordo que a Tàrrrega ens anomenaven els hippies per la pintura que una amiga nostra va fer al portal de la casa del Talladell on estiuejàvem.

1980

1981

1982

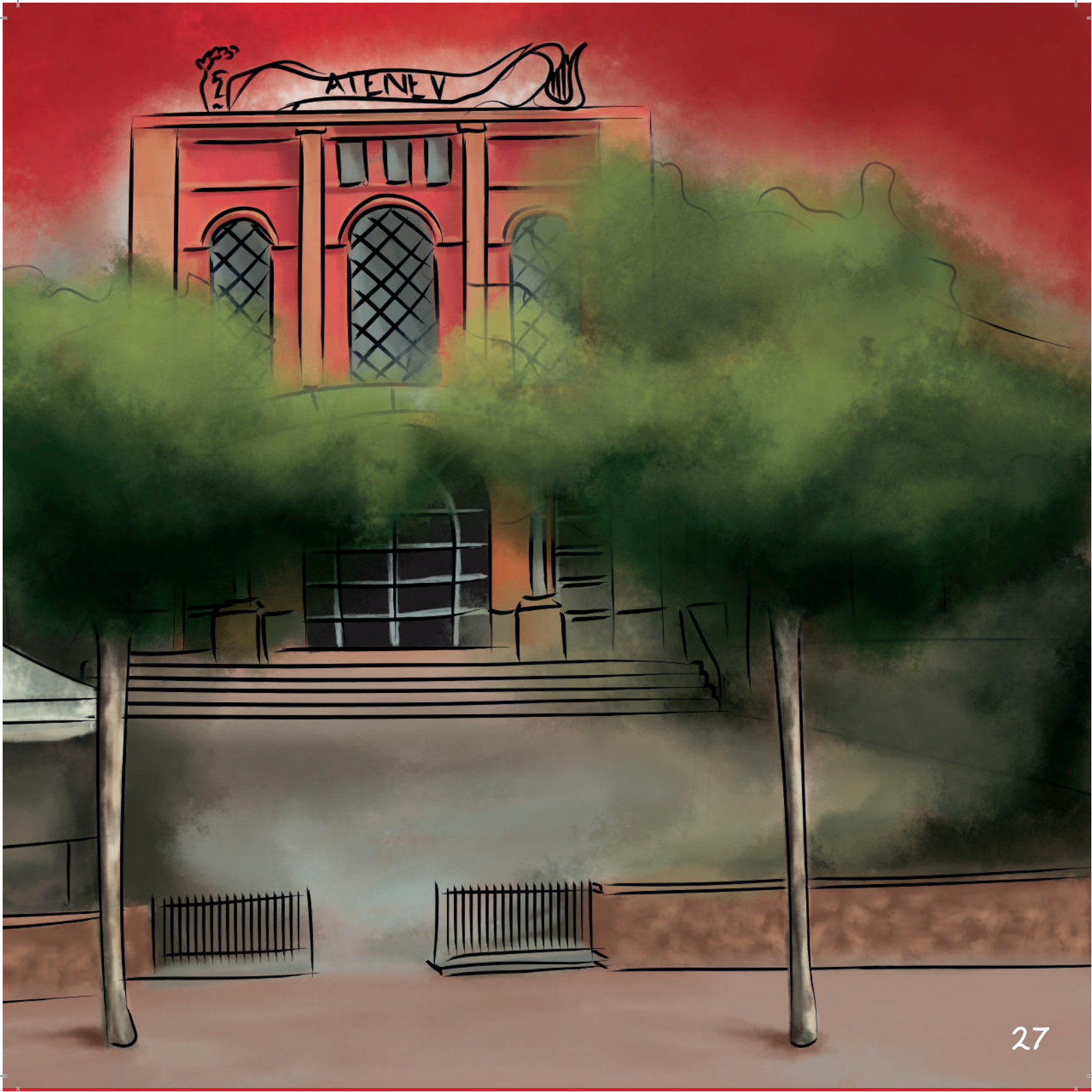
1983

Barcelona

Ja ho veieu: gràcies al teatre vaig entrar a treballar a Ràdio Paris. I gràcies al sou que obtenia a la ràdio vaig poder dedicar-me al teatre d'una manera gairebé professional. Què més puc demanar? Avui tinc noranta anys i visc a Tàrrrega, ben a la vora de l'Ateneu, el teatre que tant estimo i en el qual vaig actuar per primera vegada de jove.

Aprenc noves paraules amb la Pilarín

Ambaixada. Lloc on treballen l'ambaixador o l'ambaixadora i el seu personal. Les ambaixades fan serveis com, per exemple, donar informació sobre el país que representen i fer visats.

Arrodonir / Fer-ho més rodó. Fer que una cosa sigui més completa, més ben acabada.

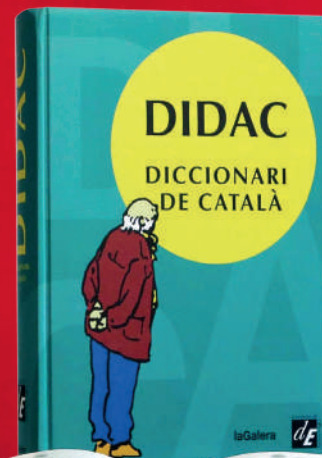
Censor/a. Persona que vigila el comportament i les coses que diuen i escriuen els membres d'una societat o d'un grup. En una dictadura, sempre hi ha censors que han de donar permís per a publicar llibres i revistes.

Censura. Examen d'una doctrina, una conducta, un llibre, etc., pels censors i l'aprovació o prohibició que en fan després.

Detractor/a. Persona que parla malament d'alguna cosa i li treu mèrits davant de la gent. Sovint, les persones del govern tenen molts detractors.

Dictador/a. Persona que mana tota sola, sense ser controlada per ningú. Els dictadors no deixen que la gent tingui llibertat.

Encapçalar. Anar al davant.

Feixisme. Sistema polític on hi ha un únic partit i un governant que controla totes les activitats, no accepta cap oposició i fa servir la violència per eliminar els adversaris.

Nazisme. Doctrina de principis del segle XX que fomentava el nacionalisme alemany i el racisme, i afirmava que la raça ària havia de dominar el món.

Partidari / partidària. Persona que va a favor d'una doctrina, d'un partit polític o d'un govern. Cada vegada hi ha més partidaris del pacifisme.

República. Estat o país que té com a cap de l'estat una persona escollida pel poble i no un rei o una reina.

Tragèdia.

1 Obra de teatre molt dramàtica, amb personatges que, emportats per grans passions o pel destí, provoquen desgràcies i sofriments.

2 Esdeveniment terrible, gran desgràcia. Un terratrèmol fort en una zona molt poblada és una tragèdia.

Frases fetes i expressions

Fer la gitzza és molestar a algú.

Tenir fusta de... és tenir qualitats o capacitats per a ésser tal o tal cosa.

Altres coses interessants

El viajero de Forceloup, obra de teatre escrita per George Sion, escriptor, periodista i crític belga.

El zoo de cristal, obra escrita per Tennessee Williams, escriptor nord-americà. La Pilarin va representar aquesta obra que tracta de la relació entre una filla i una mare preocupada pel futur sentimental de la primera.

Teatre Nacional Popular (Théâtre national populaire). Conegut com a TNP, és un teatre fundat el 1920 a París per Firmin Gémier. La seva missió és aconseguir espectacles de qualitat accessibles per a la majoria de la gent. Treballa en col·laboració amb les associacions i organismes locals.

Qui era...

Salvador Bacarisse va ser un músic i compositor espanyol.

Mario Benedetti Farrugia va ser un escriptor, poeta i dramaturg uruguaià. Va escriure més de vuitanta llibres.

André Camps va ser el Director General d'Emissions en Llengua Espanyola de Ràdio París quan hi treballava la Pilarin.

Adela Carreras Taurà, coneguda com *Adelita del Campo*, va ser una ballarina i periodista catalana que va treballar a Ràdio París.

Francisco Franco Bahamonde va ser un militar i dictador espanyol, impulsor del cop d'Estat de 1936 contra el Govern democràtic d'Espanya, fet que va motivar la guerra civil espanyola.

Joan Gabernet Farran va ser un sacerdot jesuïta i professor de teologia bíblica. El 1966 fou amonestat pel bisbe de Lleida Aurelio del Pino per celebrar actes en català.

Adolf Hitler va ser el fundador del nazisme, a Alemanya, al principi del segle XX. Fomentava el nacionalisme alemany i el racisme, i afirmava que la raça ària havia de dominar el món.

José Luis López Álvarez és un poeta, periodista, sociòleg i polític espanyol guanyador de nombrosos premis. Va treballar a Ràdio París, a la UNESCO i a diferents universitats com a professor, entre d'altres llocs.

Josep M. Madern Sostres va ser un escriptor i periodista català, i el marit de la Pilarín.

Manuel Montoro Tuells és un director de teatre, traductor, adaptador, conferenciant, mestre i creador. Ha guanyat nombrosos premis i obtingut molts reconeixements.

Benito Mussolini va ser el fundador del feixisme, a Itàlia, al principi del segle XX.

Ramon Puiggené Riera va ser electricista de professió, radioaficionat i membre del grup teatral Thespis. Va ser l'impulsor de Ràdio Tàrrrega l'any 1954.

Julián Antonio Ramírez va ser un militant comunista espanyol que durant el franquisme va ser la veu espanyola a Ràdio París.

Thespis va ser un poeta i dramaturg grec, això vol dir que escrivia obres de teatre. Va viure a Grècia durant el segle VI abans de Crist. Diuen que va ser l'inventor de la tragèdia. Sembla ser que també va ser el primer a utilitzar una màscara i recórrer els pobles amb un carro per representar les seves obres.

Mario Vargas Llosa és un escriptor peruanoespanyol. La seva obra ha obtingut nombrosos premis.

Vols escoltar la veu de la Pilarín?

Pilarin Minguell Pont

Actriu, locutora radiofònica
i periodista

© del text Joan Francesc Dalmau Llagostera, basat en el treball inèdit de Jordi Creus Verni, *On són les dones targarines?* (recerca promoguda per l'Ajuntament de Tàrrrega i finançada per l'Institut Català de les Dones) i en converses amb la Pilarin Minguell Pont

© de les il·lustracions Ester Gasol Dea

© de l'apartat *Aprenc paraules noves amb...* Diccionaris d'Enciclopèdia Catalana

© d'aquesta edició Ajuntament de Tàrrrega

© del disseny i la maquetació Ester Gasol Dea – ONART fotografia i disseny

Coordinació editorial: Mireia Fontanet Viladot

ISBN 978-84-95284-35-8

DL L 1209-2017

Tàrrrega, octubre de 2017

Ho edita:

Hi col·laboren:

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars. Si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra, us podeu adreçar a l'editor.

Titols editats

Alba Güell Roca, mestra i activista cultural

Pròxims titols

Maria Bernades Guardiola, llevadora

Josefina Vidal Morera, poetessa i política

Olga L. Pijoan, artista plàstica conceptual